

Correctievoorschrift VWO

2015

tijdvak 2

kunst

beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 62 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 1 Van den vos Reynaerde

1 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- De les is een waarschuwing: laat je niet misleiden door uiterlijkheden en/of wees niet goedgegelovig (een vos moet je nooit vertrouwen) / koester een gezond wantrouwen jegens de macht/geestelijkheid 1
- Dat wordt geïllustreerd door de vos die zich beter voordoet dan hij is, namelijk als een bisschop (met mijter en staf) en/of door de tamme vogels/domme ganzen die gedwee staan te luisteren naar de vos van wie zij de prooi zijn (en wiens bedrog zij geloven) / de macht/geestelijkheid wordt neergezet als een (sluwe) vos die uit is op eigen gewin 1

2 maximumscore 1

één van de volgende redenen:

- Door dieren als mensen weer te geven kan er kritiek geleverd worden op menselijk handelen zonder bestaande personen op te hoeven voeren.
- Het publiek was bekend met de eigenschappen van dieren waardoor personages niet nader toegelicht hoefden te worden.
- Door dieren als mensen weer te geven worden menselijke eigenschappen (en zwakheden) uitgelicht en geparodieerd. Dit is vermakelijke kritiek (satirisch).

3 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Door verstedelijking ontstond een nieuwe klasse van burgers die vrij/(economisch) onafhankelijk was (in tegenstelling tot de boeren). Daarom konden zij kritisch zijn ten opzichte van de macht van de adel en de geestelijkheid.

4 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Brecht geeft in deze scène kritiek op de rijken/kapitalisten die volgens hem slecht zijn: zorgeloos leven is alleen mogelijk wanneer je rijk bent. Dat is belangrijker dan een vrij man zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
5	<p>maximumscore 2</p> <p>Het cynisme ontstaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • door de tegenstelling tussen het variété-achtige / vrolijke karakter van de muziek dat de zorgeloosheid van het leven uit de ballade benadrukt versus de realiteit waarin MacHeath zich bevindt (namelijk als gevangene die de doodstraf boven het hoofd hangt en/of het onderwerp van de tekst over armoede en rijkdom) • door de tegenstelling tussen de neutraal (emotieloos) gebrachte tekst die wordt voorgedragen zonder heel grote gebaren/expressie versus het emotionele onderwerp van de tekst over armoede en rijkdom 	<p>1</p> <p>1</p>
6	<p>maximumscore 2</p> <p>De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • effect: Er wordt voorkomen dat het publiek zich emotioneel identificeert met de personages/het verhaal • doel: Brecht wilde het publiek dwingen om tot handelen over te gaan en de maatschappij te verbeteren (dit naar aanleiding wat het ziet en hoort op het toneel) 	<p>1</p> <p>1</p>
7	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – MacHeath zit ‘gevangen’ met een simpel omgeknoopt touw: de gevangenschap van MacHeath is een illusie, hij kan eenvoudig ontsnappen. Dit is vervreemdend voor het publiek. – MacHeath heeft een pruik op: hierdoor ontstaat ontvreemding omdat het publiek niet weet naar wie het zit te kijken (naar de acteur of naar het personage). – MacHeath spreekt het publiek rechtstreeks aan/wendt zich zingend tot het publiek: hiermee wordt de denkbeeldige vierde wand doorbroken. Het publiek wordt even uit het verhaal gehaald. – De regisseur heeft theaterlampen in het toneelbeeld geplaatst: hierdoor wordt benadrukt dat het publiek naar een theaterstuk (een decor) kijkt. Het publiek wordt hiermee uit het verhaal gehaald. – De agent ontrolt een doek met de titel van het lied: een spandoek hoort niet in een toneelstuk en kan daardoor verwarring veroorzaken bij het publiek. 	
	per juist antwoord	1
	<p><i>Opmerking</i></p> <p><i>Wanneer de uitleg ontbreekt, geen scorepunten toekennen.</i></p>	

Vraag	Antwoord	Scores
8	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Met deze afloop breekt Brecht met het verwachtingspatroon (namelijk dat MacHeath wordt opgehangen) en dat sluit aan bij wat kunstenaars in het modernisme wilden: zich afzetten tegen tradities om daarmee maatschappelijke veranderingen/vernieuwingen teweeg te brengen.</p>	
9	<p>maximumscore 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • De live-projecties laten de personages vanuit verschillende perspectieven zien waardoor zij beschouwd kunnen worden als een metafoor voor de twijfelende mens en/of als een spiegel waarin de verschillende emoties (gefragmenteerd) worden getoond • effect op de acteurs (één van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – De acteurs kunnen gezien worden vanuit de zaal en in close-up geprojecteerd op de glazen wand; dat vraagt een balans in speelstijl (omdat de mimiek en lichaamstaal snel te groot uitgespeeld worden voor de projectie of te klein voor het publiek op afstand). – De personages kunnen zich nergens meer verschuilen, hun kleinste gezichtsuitdrukkingen (en dus twijfels en zwakheden) kunnen elk moment uitvergroot worden. • effect op het publiek (één van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – Het publiek bepaalt voor een deel zijn eigen voorstelling omdat het zelf kan beslissen waar het naar kijkt. – Het publiek wordt gestuurd (een monumentaal scherm met bewegende beelden trekt de aandacht). – Het publiek wordt door de uitvergroting op het scherm nauwer betrokken bij de (dramatische) handeling/inhoud. 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
10	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Het onderwerp wordt gerelativeerd (er is geen waarheid), waardoor toeschouwers er hun eigen waarheid in kunnen vinden, wat postmodern is. – Over wat of wie goed en/of kwaad is wordt geen standpunt ingenomen, dit wordt aan het publiek overgelaten en/of <i>Van Den Vos</i> heeft niet als doel om het publiek een les te leren of een statement te maken over een maatschappelijke kwestie (probeert de wereld niet te verbeteren/er spreekt geen ideaal uit) waardoor het verhaal postmodern genoemd kan worden. – <i>Van Den Vos</i> handelt over een man die twijfelt en per definitie gedoemd is te falen in het leven (wat een existencialistisch wereld laat zien). Deze uitzichtloosheid past binnen het postmodernisme. 	
	per juist antwoord	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 2 Oost en West

11 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- inhoud: Het schilderij laat een geïdealiseerd beeld van een haremvrouw zien, zoals men in het Westen dacht dat ze waren: een erotisch (oosters) naakt (met een sitarspeler en slaaf) 1
- romantisch gedachtegoed: Dit geïdealiseerde beeld appelleert aan een verlangen naar een ongebonden hartstocht, luxe en avontuur (exotisme) 1

12 maximumscore 2

- verschil in beweging: De tempeldanseres beweegt haar ogen en handen (gebruikt ritmische handgebaren) en/of danst lager bij de grond doordat zij gebogen knieën heeft en/of stamp (energiek) op de grond met blote voeten (haar beweging is naar de grond gericht) versus de academische danseres die op spitsen danst en/of pliés gebruikt om te kunnen springen en/of haar benen gestrekt heeft (haar beweging is van de grond af gericht) 1
- verschil in expressie: De tempeldanseres levert expressie met haar ogen, handen en voeten (om godenverhalen te vertellen) versus de academische danseres die door middel van symbolische verwijzingen (pantomime) gemoedstoestanden verbeeldt 1

13 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Tempeldans paste in de variététheaters omdat deze gemakkelijk in verband kon worden gebracht met populaire (exotische, primitieve) dans met een vermaakfunctie 1
- Tempeldans paste niet in de operatheaters omdat deze dans niet voldeed aan de tradities van de academische dans (die sinds de zeventiende eeuw verbonden was aan de (Franse) opera) 1

Vraag	Antwoord	Scores
14	<p>maximumscore 3</p> <p>De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • (muziek) De muziek is niet authentiek oosters (wat betreft instrumentatie, tonaliteit), maar gebaseerd op de westerse symfonische traditie (negentiende-eeuws romantisch) 1 • (dans) één van de volgende: 1 <ul style="list-style-type: none"> – De (techniek van de) dans is niet authentiek oosters, maar negentiende-eeuws academisch, romantisch. – De danseressen dragen spitzen. • (toneelbeeld) Het toneelbeeld is niet authentiek oosters, maar laat (een vermenging van) verschillende culturen zien (bijvoorbeeld de Indiase tempel, de Afrikaanse olifanten (decor) en de Afrikaanse meisjes (grime en kostuums)) 1 	
15	<p>maximumscore 3</p> <p>De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De liefde van Solor en Nikiya symboliseert hier het onbereikbare en/of een verlangen naar het onmogelijke en dat is een kenmerkend aspect van de romantiek 1 • De geesten van jong gestorven meisjes verwijzen naar een metafysische / bovennatuurlijke werkelijkheid en/of laten een sublieme schoonheid zien en dat is een kenmerkend aspect van de romantiek 1 • De roes / droomwereld van Solor is een ontsnapping aan de ratio/de alledaagse realiteit (en een terugkeer naar het gevoel) en dat is een kenmerkend aspect van de romantiek 1 	
16	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Het was belangrijk om op grote schaal potentiële afnemers op de hoogte te kunnen brengen van de werking van nieuwe technologische uitvindingen, opdat de verkoop/vraag ernaar gestimuleerd werd. – Het was belangrijk om de handelsbetrekkingen tussen de landen onderling te bevorderen en een grote internationale wereldtentoonstelling bood daarvoor een goed platform. – De burgers kregen door middel van exposities van producten een beeld van de stand van de techniek en de technologische ontwikkelingen. – Op wereldtentoonstellingen kreeg het publiek de gelegenheid om kennis te nemen van de overzeese, gekoloniseerde gebieden. – Met grote exposities van kunst en curiosa konden landen hun reputatie en imago op het gebied van kunst en cultuur verstevigen. <p>per juist antwoord 1</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
<p>17 maximumscore 2</p>	<p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – melodie: In <i>Pagodes</i> zijn andere/meer uitgebreide toonladders te horen (dan de pentatonische toonladders in de gamelanmuziek). – tempo: Het tempo in <i>Pagodes</i> fluctueert (terwijl het tempo in de gamelanmuziek gelijkmatiger is). – toonduur: <i>Pagodes</i> heeft een vrij ritme (in tegenstelling tot de gamelanmuziek die strakke, ritmische patronen heeft). <p>per juist antwoord</p>	<p>1</p>
<p>18 maximumscore 1</p>	<p>De muziek moest stemmingen en gevoelens kunnen weergeven (net zoals de impressionistische, beeldend kunstenaars dit nastreefden).</p>	
<p>19 maximumscore 2</p>	<p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – decor: De rode doeken/lappen geven je het idee dat je in een oosterse bedoeïenentent zit. – decor: Op de achtergrond is een oosters paleis/tempel te zien. – muziek: De muziek is geïnspireerd op Indiase (Bollywood) muziek. – attriboot: Er zijn grote waaiers (van veren) te zien. <p>per juist antwoord</p>	<p>1</p>
<p>20 maximumscore 2</p>	<p>De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In deze scène gebruikt en/of bevestigt Luhrmann alle clichés van het foute beeld van het Oosten dat in de negentiende eeuw is ontstaan • De scène kan gezien worden als een postmoderne verbeelding omdat er sprake is van een eclectische benadering / sprake is van overdrijving (kitsch) / het postmoderne idee van 'er is niet één werkelijkheid / één waarheid' (maar alleen verhalen) wordt uitgedragen 	<p>1 1</p>

Blok 3 Sprookjeskastelen

21 maximumscore 3

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Wagner doelde op het universele karakter van mythes die voor iedereen herkenbaar zijn (en van waaruit het menselijk lot kan worden verklaard) 1
- De belangstelling voor mythes ontstond in de romantiek, omdat (twee van de volgende redenen): 2
 - mythes appelleren aan het romantische levensgevoel dat probeert (de tijd te ontstijgen door) terug te grijpen op het verleden.
 - mythes het onbereikbare en/of het verlangen naar het onmogelijke symboliseren in de liefde en/of aantrekkingskracht tussen een mythische figuur en een aardse figuur.
 - mythes appelleren aan de sterke opleving van de belangstelling voor het eigen verleden (of volksaard) in de romantiek.
 - mythes bovennatuurlijke elementen bevatten, wat past bij de belangstelling voor het bovennatuurlijke/sprookjesachtige in de romantiek.

Opmerking

Wanneer één juiste reden genoemd is, één scorepunt toekennen.

22 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- Volgens Wagner is een Gesamtkunstwerk muziektheater of romantisch muziekdrama waarin poëzie, decor, mise-en-scène, handeling en muziek tot een eenheid zijn gevormd 1
- Muziek als expressievorm prikkelt enkel het gehoor. Door de integratie van kunstvormen worden alle zintuigen tegelijk geprikkeld waardoor een totaalervaring bij het publiek kan ontstaan 1

23 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Bij de herhaling spelen meer instrumenten mee / bij de herhaling zijn (luide akkoorden van) houtblazers en/of strijkers toegevoegd.
- Bij de herhaling wordt er intenser / expressiever / luider gezongen.
- Bij de herhaling is de muziek (een halve toon) hoger.

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores
24	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Het motief is gekoppeld aan Elsa en voorspelt haar naderend onheil, namelijk dat zij zwicht en uiteindelijk Lohengrin vraagt om zijn naam.</p>	
25	<p>maximumscore 2</p> <p>De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • geluidsfragment 1: Het motief klinkt wanneer Lohengrin waarschuwt dat Elsa nooit om zijn naam en afkomst mag vragen • geluidsfragment 2: Het motief klinkt wanneer Elsa twijfelt aan de naam en afkomst (identiteit) van Lohengrin 	<p>1</p> <p>1</p>
26	<p>maximumscore 2</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • betekenis voor Wagner (één van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – Het mecenaat maakte Wagner artistiek onafhankelijk (hij mocht doen wat hij wilde). – Wagner krijgt de goedkeuring van de vorst voor zijn werk, wat gunstig zal zijn voor publieke acceptatie. • betekenis voor Ludwig (één van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – Het mecenaat gaf Ludwig de gelegenheid deel te zijn van het leven/het werk van Wagner (die hij zo bewonderde)/van een wereld waar hij bezeten van was. – Ludwig kon zich door zijn relatie met Wagner profileren als een cultuurminnend vorst (en daarmee geleerde/goede vorst) wat goed was voor zijn imago/status. 	<p>1</p> <p>1</p>
27	<p>maximumscore 2</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het expressionisme • Deze stroming sluit aan op de ideeën van Wagner omdat expressionisten emoties en gevoelens wilden weergeven (“meer puur menselijke”) en het verhalende probeerden te ontstijgen/beter een abstract thema konden weergeven (“meer universele wijze”) 	<p>1</p> <p>1</p>
28	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Ludwig wilde door middel van technologie zijn fantasiewereld (verhalen/sprookjes) nog meer tot leven wekken (een onderdompeling in deze wereld wordt bewerkstelligd door de samenkomst van architectuur, muziek, licht- en watereffecten).</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

29 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (één van de volgende):

- Net als in en rondom kasteel Neuschwanstein gebeurde, wilde Disney in zijn themapark een totaalervaring bewerkstelligen bij het publiek in plaats van enkel amusement aan te bieden.
- Ludwigs kasteel appelleert aan het beeld van kastelen uit sprookjes. Dit kasteel was een geschikt voorbeeld voor het park van Disney (dat gethematiseerd is rondom sprookjes).

30 maximumscore 4

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Het postmodernisme is een bouwstijl die zich op een speelse manier bezighoudt met het begrip originaliteit, en citaten uit andere bouwstijlen gebruikt (eclecticisme). Het wordt gezien als een reactie op de formalistische vormgeving van het modernisme 1
- Kenmerken van postmoderne architectuur (drie van de volgende): 3
 - *Leliënhuyze* bevat (historische) verwijzingen naar/citaten van een middeleeuws kasteel in de vorm van kantelen, hoektorens en een slotgracht.
 - *Leliënhuyze* verbindt verschillende stijlen uit de kunstgeschiedenis, zoals romaanse, gesloten bouw, gotische torens (burcht) en modernistische baksteenarchitectuur (sociale woningbouw) door elkaar.
 - *Leliënhuyze* is een voorbeeld van façade-architectuur waarbij aan de voorgevel (façade) niet kan worden afgelezen welke functie erachter schuilgaat (hier is een gevel van een burcht/kasteel voor een woonhuis geplaatst. Dit is in tegenstelling tot de modernistische opvatting van 'vorm volgt functie').
 - *Leliënhuyze* is 'speels/humoristisch' te noemen door de grote afwisseling van moderne materialen, rode kleuren en vele versieringen/detaillering in de vorm van balkonnetjes, dunne zuiltjes en torentjes.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

31 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- Vanuit modernistische opvattingen waarbij vorm ondergeschikt was aan functie (en de architect een allesbepalende grootheid was), wordt overgegaan tot vormvrijheid in de architectuur (waarbij de architect een specialist is die rekening houdt met de wensen van de burger) 1
- Het citaat onderschrijft dit verschil in visie op de volgende manier (één van de volgende): 1
 - (“Ik ben gewoon een facilitair bedrijf”) Soeters ziet zijn architectuurbureau als een facilitair bedrijf dat eropuit is om het publiek te behagen. Dit staat tegenover het idee van modernistische architectuur als een vorm van kunst (dat het volk dient en opvoedt).
 - (“waar mensen echt van houden”) Soeters maakt een knieval voor de consument: zijn uitgesproken/verhalende architectuur wil mensen behagen en is daarmee eerder onderhevig aan trends/aan de waan van de dag/aan smaakoordelen (kitsch) dan meer modernistische architectuur (die verder kijkt dan slechts de uiterlijke schoonheid van een gebouw en kiest voor een meer tijdloze, functionele vormgeving).

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in het programma WOLF. Zend de gegevens uiterlijk op 23 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen (voor zover deze niet elders in het examen zijn aangegeven)

n.v.t.